

такому розумінні адвокат надає захист клієнту, але й обвинувачує суспільство. Виходить, що захисник одночасно постає обвинувачувачем.

Отже етико-антропологічна відповідь на головне запитання адвокатської етики полягає в тому, що адвокат повинен захищати права клієнта остільки, оскільки вони порушені. Якщо ж клієнт порушив права інших осіб, то уникнення справедливого покарання – це не справа адвоката. Засновник судової етики А.Ф.Кони переконаний, що адвокат «... не слуга свого клієнта і не посібник йому в прагненні втекти від заслуженого покарання правосуддя» [2, с. 55], а той, хто розуміє, що навіть злочинець є людиною.

Список використаних джерел

1.Гребеньков Г.В. Юридична етика: Навч. пос. – 3-тє вид. / Г.В. Гребеньков, Д.П. Фіолєвський . – К.: Алерта, 2004. – 211 с.

2.Кони А.Ф. Нравственные начала в уголовном процессе (общие черты судебной этики) / Анатолий Федорович Кони // Кони А.Ф. Избранные произведения: В 2-х томах. – Т.1. Статьи и заметки. Судебные речи. – Изд. 2-е; Сост., авт. предисл. А.Б.Амелин. М.: Гос. изд-во юрид. лит., 1958. С. 27–62.

Шевцова Альона Володимирівна,

аспірантка кафедри теорії та історії держави та права ЗВО «Університет «КРОК»

ЗНАЧИМІСТЬ ГУМАНІСТИЧНИХ СМИСЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ТРАДИЦІЇ ДЛЯ ПРАВОВОГО РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Перехід до демократичних засад життя вимагає інтенсифікації зусиль всього суспільства в усіх напрямках. Особливо багато в плані ствердження гуманістичного виміру буття українських громадян можуть зробити правники – і практики, і науковці. Мовиться про глибинні зміни в правовій сфері, бо якнайповніша реалізація прав та свобод людини можлива саме на засадах права. Зрозуміло, що на порядку денному правова реформа, яка має максимально наблизити право в усіх його проявах до людини, зокрема це стосується позитивного права та державно-правового регулювання.

Реформа у правовій сфері не повинна звестися до поверхових, часткових змін, має стосуватися усіх елементів правової реальності: законодавства, правозастосування, правової ідеології тощо. В цьому процесі треба, очевидно, треба визначити істотне, суттєве, що найперше має бути взяте до уваги під час реформування. Це необхідно, щоб не відбулася підміна істотного, особливо важливого, неістотним, другорядним. Ця загроза підміни завжди існує і наслідки її можуть загальмувати демократичні процеси в країні загалом. Щось схоже на таку підміну відбулося при спробі провести правову реформу після Революції гідності. Реформатори кинулися реформувати правові інституції – поліцію і прокуратуру, поміняли обличчя і зовнішню

форму, але не світогляд та мислення, його коди та стереотипи, які залишилися у спадок від попередньої епохи. Тому така «реформа», зроблена нашвидкуруч, і не дала відчутного результату. Зрозуміло, що нинішній Україні потрібні зміни глибинні в усіх сферах і права не є винятком. В основу таких глибинних трансформацій мають бути покладені гуманістичні засади, загальнолюдські цінності та принципи – лише при такій умові українська правова система справді стане людиноцентричною. Для цієї складної роботи по правовому реформуванню необхідно залучити надбання національної правової традиції. Це колосальна спадщина, якою не можна нехтувати, маючи такі надскладні завдання.

Національна правова традиція пов'язує минуле і сьогодення, зберігає мислинневий, ціннісно-смысловий та практичний досвід багатьох-багатьох поколінь. Вона здійснює відбір, концентрує та зберігає все те найбільш життєздатне, що було напрацьовано в попередні епохи народом. Українська правова традиція є проявом загальнолюдського в одиничному, як і будь-яка інша національна правова традиція.

Наукоці зазначають, що наша правова традиція, що існує понад тисячоліття, за змістом свого ціннісно-смысового виміру є природно-правовою [1; 2]. Ці цінності апелюють до вищих першоначал буття, до Абсолюту і засвідчують нерозривний зв'язок природного права, релігії та моралі. Природне право пронизано принципом абсолютності, а це надає його цінностям і вимогам якості довершеності та незаперечності, вони перестають бути відносними, стають виправданими та захищеними перед будь-ким зазіхання від будь-кого, в т.ч. і держави [3]. Життя людини, її свобода, особистість та гідність, приватна власність та творчість, честь, совість, справедливість, віра, Бог – це цінності, що не можуть бути відносними, вони не залежать в контексті природно-правової парадигми від соціальних, політичних, історичних тощо умов, ніколи не знецінюються, а тому будь-які правові установлення, що йдуть від держави, повинні звірятися на предмет істинності саме по цих критеріях [3].

В нашій правовій традиції уже, починаючи з княжої України, звучить ідея природних прав людини на справедливе ставлення до себе державної влади, права на справедливий суд, права на повагу до людської гідності, на повагу до приватної власності, право на свободу совісті тощо. Особливо виразно проблема природних прав людини зазвучала в епоху першого українського відродження. Їх розвивали П. Русин, Т. Ставровецький, С. Оріховський-Роксолан, П. Могила та ін.. В «Апокрисисі» Х. Філалета піднімається проблема рівних прав людини, витоки яких в природі та Богові. Тут же звучать ідеї обмеження державної влади, заперечення свавілля держави по відношенню до громадянства, походження держави із суспільного договору, контролю цієї влади «судові подданих». С.Оріховський осмислював такі філософсько-правові проблеми як: походження

держави, розмежування права та закону, верховенство правового (справедливого) закону в державі, підкорення королівської влади законові; повага короля до природних прав його підданих і захист їх; проблема захисту народом свого природного права на національну ідентичність; проблема обмеження і подолання неправа (свавілля) в державі [4].

Цей смисловий вимір в праві продовжували розвивати професори Києво-Могилянської академії. Невід'ємною від права мислили, напр., справедливість М.Козачинський і Г.Кониський. Г. Кониський писав: «Справедливість – це чеснота, яка кожному віддає його право, або це властивість, згідно з якою кожний отримує своє право постійною і сильною волею» [5, с. 112–141]. Як і інші професори КМА, він мислить справедливість природним законом, який має стверджуватися у відносинах між людьми. М.Козачинський розрізняв право та закон, вважав, що в основі змісту закону має лежати природне право, тобто, позитивне право має бути «наслідком прав людини» (А. Дайсі).

Українська природно-правова традиція з її гуманістичними смислами була збережена і розвинена в наступні епохи. Навіть після колонізації українських земель Російської імперією, Австро-Угорщиною, Польщею тощо, вона не переривалася, бо розвивалася неофіційною національною правовою системою, яка співіснувала паралельно до державної офіційної. У «Виводі прав України» П.Орлика, «Історії Русів», творчості кирило-мефодіївців, Конституції Г.Андрузького, творчості М.Драгоманова, І.Франка, Б.Кістяківського та ін. українських мислителів знаходили своє продовження та розвиток юснатуралістичні ідеї, положення, ціннісно-смисловий вимір тощо. С.Дністрянський стверджував, що «Право як народня правда – се провідний шлях нової держави». /.../ «не випадково, – продовжував він, – наше право правдою зветься; воно є правдою цілого народу. Сам нарід творив собі право – так він зрозумів правду в суспільному житті, так він зрозумів ідею справедливості» [6]. Цінності, принципи, смисли природного права були відображені в Третьому і Четвертому Універсалах Центральної Ради, до написання яких доклався М.Грушевський. В нинішній чинній Конституції України розвинено природно-правову традицію, започатковану українським народом понад тисячоліття тому, в нових умовах. Як бачимо, правова традиція, створена нашим народом, наповнена потужним гуманістичним виміром. Справа лише за тим, щоб його реалізувати.

Список використаних джерел

1. Градова В. Ідея верховенства права в українській правовій традиції: дис. ...канд. юрид. наук.: 12.00.12 – філософія права. Київ, 2013. 247 с.
2. Попадинець Г.О. Український світоглядно-філософський гуманізм як засада розвитку української правової культури: дис. ...канд. філос. наук : 12.00.12 Філософія права. К., 2008. 196 с.

3. Нерсесянц В.С. Философия права. М., ИНФРА-НОРМА. 1998. 675 с.
4. Оріховський Станіслав. Твори. Володимир Литвинов (упоряд., пер.з латин. та старопольск., вступ.стаття, прим., словник імен, назв, термінів). К.: Дніпро, 2004. 672 с.
5. Конисский Г. Нравственная философия, или Этика. Памятники этической мысли на Украине ХУП – первой половины ХУІІІ ст. К. 1987. С. 112–141.
6. Дністрянський С. Нова держава. Відень ; Прага ; Львів : Український Скиталець, 1923. 29 с.

Шевчук Роман Миколайович,

доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук;

Корольчук Віктор Володимирович,

провідний науковий співробітник відділу
організації наукової діяльності та захисту
прав інтелектуальної власності Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, старший науковий
співробітник

ДІАЛЕКТИКА ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ ТА ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ

Політичний режим як структурна складова форми держави має важливе значення для злагодженого функціонування будь-якого суспільства. Адже політичний режим є владно організованим середовищем діяльності різних соціальних суб'єктів, які одночасно виступають у ролі об'єктів політичного впливу. У свою чергу і органи поліції є об'єктом такого впливу, але з іншого боку - вони виконують роль і певного адміністративно-силового ресурсу органів публічної влади, та покликані створювати, формувати і підтримувати життєздатність політичного режиму. Такий складний діалектичний зв'язок функціонування політичного режиму і органів поліції вимагає детальнішого дослідження. Особливої актуальності таке дослідження набуває в умовах трансформації політичного режиму в Україні від авторитарного (радянського) до демократичного, тобто в умовах становлення вітчизняного політичного режиму під дією силового поля двох протилежностей – авторитарного минулого і демократичного майбутнього.

Потрібно зазначити, що дослідженням сутності та властивостей політичного режиму у різні часи займалися такі видатні мислителі як: Теодор Адорно, Ханна Арендт, Збігнєв Бжезінський, Карл Поппер, Фрідріх Хайек, а також знані вітчизняні дослідники: Валерій